

ISTDP-opleiding — Curriculum jaar 1, 2 en 3

Curriculum driejarige ISTDP-opleiding

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
Equivalentenlijst (Engels → Nederlands).....	1
Werkwijzer.....	3
Evaluatie.....	3
Jaar 1.....	3
Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 1).....	4
Jaar 1 — opbouw en leerlijn per blok.....	4
Rooster en theorieonderdelen jaar 1.....	4
Blok 1 — Oriëntatie en kennismaking.....	4
Theorie 1 — ISTDP in context: ontstaan, fundament en evidence-based positionering.....	5
Theorie 2 — De conflictdriehoek, personendriehoek en Central dynamic sequence.....	5
Blok 2 — Leren waarnemen: angst.....	6
Theorie 3 — Angstkanalen: somatische signalen van angst herkennen en differentiëren....	7
Theorie 4 — Angstregulatie: van overspoeling naar hanteerbare angst.....	7
Blok 3 — Leren waarnemen: afweermechanismen.....	7
Theorie 5 — Afweermechanismen (1): classificatie en eerste herkenning.....	8
Theorie 6 — Afweermechanismen (2): waarnemen en differentiëren.....	8
Blok 4 — Kerninterventies.....	9
Theorie 7 — Kerninterventies (1): pressure en confrontatie-identificatie-clarificatie.....	9
Theorie 8 — Kerninterventies (2): challenge en recapping.....	10
Blok 5 — Unconscious Therapeutic Alliance (UTA) en superegopathologie.....	10
Theorie 9 — Unconscious Therapeutic Alliance: samenwerking onder de oppervlakte.....	11
Theorie 10 — Superegopathologie: zelfdestructieve patronen herkennen en doorbreken..	11
Blok 6 — Diagnostiek en indicatiestelling aan de hand van de ego-adaptieve capaciteit.....	11
Theorie 11 — Ego-adaptieve capaciteit (1): het diagnostisch model.....	12
Theorie 12 — Ego-adaptieve capaciteit (2): indicatiestelling.....	12
Blok 7 — Integratie.....	13
Theorie 13 — Trial therapy: kenmerken, indicaties en eerste toepassing.....	13
Theorie 14 — Integratie jaar 1: van waarnemen naar interveniëren — terugblik en vooruitblik.....	14
Jaar 2.....	14

Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 2).....	15
Jaar 2 — opbouw en leerlijn per blok.....	15
Rooster en theorieonderdelen jaar 2.....	15
Blok 1 — Kerninterventies (2): head-on collision.....	15
Theorie 15 — Head-on collision (1): theorie en indicaties.....	16
Theorie 16 — Head-on collision (2): toepassing en risicomanagement.....	16
Blok 2 — Veilig werken met ISTDP.....	17
Theorie 17 — Veilig werken met ISTDP (1): tegenoverdracht herkennen en hanteren.....	17
Theorie 18 — Veilig werken met ISTDP (2): omgaan met primitieve afweer.....	18
Blok 3 — Werken met hoge karakterweerstand.....	18
Theorie 19 — Werken met hoge karakterweerstand (1): de rationale.....	19
Theorie 20 — Werken met hoge karakterweerstand (2): training.....	19
Blok 4 — Werken met fragiliteit (1): Graded format.....	20
Theorie 21 — Graded format (1): rationale.....	20
Theorie 22 — Graded format (2): training.....	21
Blok 5 — Werken met fragiliteit (2): CPD en primitieve afweer.....	21
Theorie 23 — Fragiliteit en cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD) (1): herkennen.....	22
Theorie 24 — Fragiliteit (2): primitieve afweer hanteren en stabiliseren.....	22
Blok 6 — Gastcollege.....	22
Gastcollege jaar 2.....	23
Blok 7 — Integratie en verbreding.....	23
Theorie 25 — ISTDP in de reguliere ggz: transtheoretisch werken.....	24
Theorie 26 — Integratie jaar 2: van interventie naar differentiatie — terugblik en vooruitblik	24
Jaar 3.....	25
Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 3).....	26
Jaar 3 — opbouw en leerlijn per blok.....	26
Rooster en theorieonderdelen jaar 3.....	26
Blok 1 — Werken met complexiteit.....	26
Theorie 27 — Projectie van wil: aanpassing en verzet herkennen.....	27
Theorie 28 — Projectie van wil: herkennen en terugleggen bij de patiënt.....	27
Blok 2 — Ernstige fragiliteit.....	28
Theorie 29 — Ernstige fragiliteit (1): herkennen en risico inschatten.....	28
Theorie 30 — Ernstige fragiliteit (2): stabiliseren en psychisch integreren.....	29
Blok 3 — Casusformulering en behandelplanning.....	29
Theorie 31 — Casusformulering (1): een geïntegreerd model.....	30
Theorie 32 — Casusformulering (2): naar een behandelplan.....	30

Blok 4 — Het doorwerkingsproces.....	30
Theorie 33 — Doorwerking (1): het concept en het verloop over een behandeling.....	31
Theorie 34 — Doorwerking (2): faciliteren en omgaan met terugval.....	32
Blok 5 — Afronden van de behandeling.....	32
Theorie 35 — Het afronden van een ISTDP-behandeling.....	32
Theorie 36 — Terugvalpreventie en vervolgstappen.....	33
Blok 6 — Gastcollege.....	33
Gastcollege jaar 3.....	34
Blok 7 — Integratie en afronding van de opleiding.....	34
Theorie 37 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (1).....	35
Theorie 38 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (2).....	35

Equivalentenlijst (Engels → Nederlands)

Opgesteld voorafgaand aan de uitwerking, ter controle van consistent gebruik. Termen die in het Engels blijven staan zijn in de kolom “Gehanteerde vorm” gemarkeerd met “EN (uitzondering)”, waarbij EN staat voor Engels. Deze lijst wordt bij elk jaar aangevuld met nieuwe termen.

Engelse term	Gehanteerde vorm	Toelichting
Conscious Therapeutic Alliance	Conscious Therapeutic Alliance — EN (uitzondering)	Bewuste, coöperatieve werkrelatie
Unconscious Therapeutic Alliance	Unconscious Therapeutic Alliance — EN (uitzondering)	Onbewuste, gezonde drijfveer van de patiënt
Central dynamic sequence	central dynamic sequence — EN (uitzondering)	Overkoepelende procesroutekaart van ISTDP
Trial therapy	trial therapy — EN (uitzondering)	Afgebakende diagnostisch-therapeutische sessie
Graded format	graded format — EN (uitzondering)	Gedoseerde interventiestijl bij fragiliteit/hoge weerstand; in lopende tekst ook aangeduid als “de gegradeerde aanpak”
Head-on collision	head-on collision — EN (uitzondering)	Directe confrontatie met de afweer als geheel

Triangle of conflict	conflictdriehoek	—
Triangle of person	personendriehoek	—
Defense(s)	afweermechanisme(n) / afweer	—
Channels of anxiety	angstkanalen	Gladde spieren, dwarsgestreepte spieren, cognitief-perceptuele desorganisatie
Signal anxiety/ signaling	signaling	Werkbare, draagbare spanning; tegenover overweldigende angst
Anxiety tolerance	angsttolerantie	—
Pressure	pressure (ongewijzigd)	Gangbaar leenwoord in de Nederlandse ISTDP-praktijk
Challenge	challenge (ongewijzigd)	Idem
Recapping	recapping (ongewijzigd)	Idem
Confrontation, identification, clarification	confrontatie-identificatie-clarificatie (CIC)	—
Resistance	weerstand	—
Character resistance	karakterweerstand	—
Vertical unlocking	verticaal ontsluiten	Engelse term tussen haakjes vermeld bij eerste gebruik (jaar 2)
Repression	verdringing	—
Fragility	fragiliteit	—
Primitive defenses	primitieve afweermechanismen	—
Rotating defenses	snel wisselende / roterende afweer	Kenmerkend voor fragiele karakterstructuur: snelle wisseling tussen projectie, verdringing, zelfaanval en CPD (jaar 2)
Superego pathology	superegopathologie	—
Negative therapeutic reaction	negatieve therapeutische reactie	—
Ego-adaptive capacity	ego-adaptieve capaciteit (EAC)	Multidimensionaal diagnostisch kader (o.a. zelfobservatie, angsttolerantie, relatiekwaliteit,

		motivatie); samengestelde keuze op basis van de ISTDP-literatuur; deelcapaciteiten nog te verifiëren door de ISTDP-supervisor (openstaand punt)
Structural diagnosis / structural level	structurele diagnostiek / structureel niveau	Verwant aan, maar niet identiek met ego-adaptieve capaciteit; relatie tussen beide kaders nog nader te bepalen (openstaand punt)
Cognitive-perceptual disruption (CPD)	cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD)	Zelfde fenomeen als het derde angstkanaal (jaar 1); in jaar 2 specifiek behandeld als fragiliteitsmarker. Bevestigd via ISTDP-vakliteratuur (Davanloo; Abbass); exacte bronvermelding nog vast te stellen
Countertransference	tegenoverdracht	—
Working through	doorwerking / doorwerkingsproces	—
Case formulation	casusformulering	—
Transdiagnostic/transtheoretical working	transtheoretisch werken	—
Projection of will	projectie van wil	—
Obedience and defiance	gehoorzaamheid en opstandigheid	—
Working/therapeutic alliance (algemeen)	werkrelatie / therapeutische relatie	Te onderscheiden van Conscious/Unconscious Therapeutic Alliance

Werkwijzer

Evaluatie

Aan het einde van ieder blok evalueren de cursisten zowel het blok zelf als de opleiders anoniem. Zo bewaken en verbeteren we voortdurend de kwaliteit van de opleiding.

Jaar 1

Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 1)

De opleiding is competentiegericht: elke theoriesessie verbindt kennis (begrippen, theorie, evidence-based onderbouwing) en vaardigheid (toepassing in rollenspel, videoanalyse en supervisie). Jaar 1 is primair gericht op eerst nauwkeurig zien wat zich in de sessie afspeelt — angst, afweer, de twee driehoeken — om vervolgens te oefenen met de eerste kerninterventies. In de tweede helft van het jaar verbreedt de focus naar het herkennen van Unconscious Therapeutic Alliance en superegopathologie, en het integreren van waarneming, interventie, Unconscious Therapeutic Alliance en superegopathologie in een diagnostisch kader (ego-adaptieve capaciteit) om de behandelindicatie te onderbouwen. Jaar 1 sluit af met trial therapy, waarin waarneming, interventie en indicatiestelling in samenhang worden toegepast.

Jaar 1 — opbouw en leerlijn per blok

Blo k	Fase van het leerproces	Theoriethema's
1	Oriëntatie en kennismaking met het model	Geschiedenis ISTDP; evidence-based positionering; kernbegrippen
2	Leren waarnemen: angst	Angstkanalen; angstregulatie en angsttolerantie
3	Leren waarnemen: afweermechanismen	Afweermechanismen (1) classificatie; (2) differentiatie in videomateriaal
4	Kerninterventies	Kerninterventies (1) pressure en confrontatie-identificatie-clarificatie (CIC); (2) challenge/recapping
5	Unconscious Therapeutic Alliance (UTA) en superegopathologie	Unconscious Therapeutic Alliance; superegopathologie
6	Diagnostiek en indicatiestelling aan de hand van de ego-adaptieve capaciteit	Ego-adaptieve capaciteit (1) het diagnostisch model; (2) indicatiestelling
7	Integratie	Trial therapy; integratie jaar 1

Rooster en theorieonderdelen jaar 1

Blok 1 — Oriëntatie en kennismaking

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–10:00	Kennismaking

10:00–12:00	Theorie — ISTDP in context: ontstaan, fundament en evidence-based positionering
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — De conflictdriehoek, personendriehoek en Central dynamic sequence
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: kennismaking met elkaars casuïstiek; nog geen specifieke ISTDP-interventies, wel een eerste observatieoefening op eigen videomateriaal.

Theorie 1 — ISTDP in context: ontstaan, fundament en evidence-based positionering

Tijdstip: Blok 1, dag 1, 10:00–12:00 uur (na het kennismakingsuur van 09:00–10:00)

Inhoud: We starten met de ontstaansgeschiedenis van Intensive Short-Term Dynamic Psychotherapy (ISTDP): in de jaren zestig en zeventig ontwikkelde Habib Davanloo vanuit de psychoanalytische traditie een intensieve, kortdurende vorm van dynamische therapie, gericht op het snel doorwerken van onbewuste conflicten en het doorbreken van afweer. We bespreken de kernaanname dat onderdrukte gevoelens bij verlies en afwijzing een centrale rol spelen in symptoomvorming. Vervolgens staat de wetenschappelijke status van ISTDP centraal: we bespreken de (inter)nationale literatuur over de positie van ISTDP binnen het veld van evidence-based behandelingen, en de toepassing in Nederland (bijvoorbeeld in opleidingen en verschillende settings). Tot slot geven we een overzicht van indicatiegebieden, onder meer stemmingsstoornissen, angststoornissen, aanhoudende lichamelijke klachten en persoonlijkheidsproblematiek.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de historische ontwikkeling, kernaannames en evidence-based positionering van ISTDP benoemen, inclusief de belangrijkste indicatiegebieden.
Vaardigheid — de cursist begint eigen klinisch werk vanuit een ISTDP-perspectief te bekijken.

Werkvormen: hoorcollege over ontstaan, wetenschappelijke status, effectonderzoek en de indicatiegebieden van ISTDP; kort videofragment van een sessie ter introductie.

Theorie 2 — De conflictdriehoek, personendriehoek en Central dynamic sequence

Tijdstip: Blok 1, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Centraal staan de conflict- en personendriehoek. De conflictdriehoek brengt de relatie tussen impuls/gevoel, angst en afweermechanismen in beeld; de personendriehoek beschrijft dat gevoelens ten aanzien van vroegere belangrijke anderen zich ook herhalen in de relatie met actuele belangrijke anderen en in de relatie met de therapeut. Vervolgens introduceren we de central dynamic sequence (de overkoepelende procesroutekaart van ISTDP) als leidraad van het ISTDP-proces: het systematisch in kaart brengen van afweer en angst, het werken hiermee, het bevorderen van toegang tot onderdrukt gevoel.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan beide driehoeken invullen, de onderdelen benoemen en de central dynamic sequence in hoofdlijnen beschrijven. *Vaardigheid* — de cursist kan in videomateriaal momenten van gevoel, angst en afweer onderscheiden.

Werkvormen: hoorcollege over de oorspronkelijke conceptualisering van de twee driehoeken; videoanalyse waarbij de groep een fragment analyseert volgens het driehoekmodel; rollenspel waarin cursisten oefenen met het hardop, niet-interpretatief benoemen van waargenomen afweer.

Toetsing: de cursist formuleert op basis van een kort plenair getoond videofragment hypothesen over de conflict- en personendriehoek.

Blok 2 — Leren waarnemen: angst

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Angstkanalen: somatische signalen van angst herkennen en differentiëren
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Angstregulatie: van overspoeling naar hanteerbare angst
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7

16:30–17:30	Groepsproces
-------------	--------------

Theorie 3 — Angstkanalen: somatische signalen van angst herkennen en differentiëren

Tijdstip: Blok 2, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We werken de drie angstkanalen uit zoals Davanloo deze onderscheidde: de dwarsgestreepte spieren (bijvoorbeeld spierspanning, zuchten, fysieke onrust), de gladde spieren (bijvoorbeeld maag-darmklachten, hoofdpijn) en cognitief-perceptuele desorganisatie (bijvoorbeeld vertraagd denken, vervaging van waarneming, dissociatieve fenomenen).

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de drie angstkanalen benoemen en onderscheiden. *Vaardigheid* — de cursist kan signalen van angst in de verschillende kanalen herkennen en benoemen.

Werkvormen: hoorcollege over de fysiologische en klinische onderbouwing van de angstkanalen; videoanalyse met fragmenten waarin de drie kanalen zichtbaar zijn; rollenspel in tweetallen waarin angstsignalen bij elkaar worden benoemd.

Theorie 4 — Angstregulatie: van overspoeling naar hanteerbare angst

Tijdstip: Blok 2, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Voortbouwend op Theorie 3 verdiepen we het waarnemen van angst tot het volgen van angst over tijd. We onderscheiden signaling — een werkbare, draagbare hoeveelheid angst die het werken met gevoel mogelijk maakt — van oplopende, overweldigende angst die tot disfunctioneren leidt. We bespreken hoe het type kanaal, de duur en de intensiteit van de angst iets zeggen over de angsttolerantie van de patiënt. Dit vormt de eerste opmaat naar de diagnostische thematiek van jaar 1, blok 6. We staan ook stil bij manieren om angst te reguleren, zodat overspoelde angst weer terugkeert naar een licht angstig, hantebaar niveau.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan signaling onderscheiden van overweldigende angst en de relatie tussen kanaal, duur, intensiteit en angsttolerantie toelichten. *Vaardigheid* — de cursist kan angstfluctuatie volgen, een inschatting van angsttolerantie onderbouwen en de patiënt helpen angst te reguleren.

Werkvormen: hoorcollege over de relatie tussen angstkanalen, angsttolerantie en regulatie; videoanalyse van een fragment waarin angst oploopt en weer afneemt; live experiential learning in tweetallen waarin angstsignalen worden benoemd en angstregulatie wordt toegepast.

Toetsing: de cursist analyseert een eigen, tijdens de supervisie ingebracht videofragment op de drie angstkanalen en onderbouwt dit.

Blok 3 — Leren waarnemen: afweermechanismen

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Afweermechanismen (1): classificatie en eerste herkenning
12:00–13:00	Supervisie 1

13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Afweermechanismen (2): waarnemen en differentiëren
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: *differentiëren van afweer in eigen casuïstiek.*

Theorie 5 — Afweermechanismen (1): classificatie en eerste herkenning

Tijdstip: Blok 3, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We introduceren de bredere classificatie van afweermechanismen: van rijpere en tactische afweer tot meer rigide karakterafweer. We bespreken het onderscheid tussen afweer die de relatie met de therapeut dient (tactische afweer) en afweer die het gevoel zelf blokkeert, en hoe dit de interventiekeuze beïnvloedt. Afweer wordt nadrukkelijk niet gepathologiseerd, maar gezien als een ooit adaptieve strategie.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan afweer benoemen en het onderscheid tussen de verschillende vormen van afweer toelichten. *Vaardigheid* — de cursist kan afweer identificeren.

Werkvormen: hoorcollege met overzicht van afweermechanismen; videoanalyse; rollenspel waarin cursisten zelf afweer “spelen” zodat anderen deze leren herkennen; live experiential learning waarin cursisten in tweetallen benoemen welke afweer zij zelf het meest herkennen in niet-klinische situaties.

Theorie 6 — Afweermechanismen (2): waarnemen en differentiëren

Tijdstip: Blok 3, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Voortbouwend op Theorie 5 verdiepen we de vaardigheid om afweer te differentiëren: afweer gericht op de therapeut versus afweer gericht tegen het eigen gevoel. We bespreken hoe een herhaald afweerpatroon iets zegt over de onderliggende karakterstructuur en hoe dit de central dynamic sequence beïnvloedt. Er is ruime aandacht voor het trainen van oog en oor: precies waarnemen voordat er geïntervenieerd wordt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan afweer gericht op de therapeut onderscheiden van intern gerichte afweer. *Vaardigheid* — de cursist kan afweerpatronen identificeren.

Werkvormen: videoanalyse; rollenspel waarin een cursist een afweerpatroon volhoudt terwijl een andere cursist oefent dit te blijven benoemen; live experiential learning waarin de groep nabesprekt welke afweer het moeilijkst te blijven benoemen was tijdens het rollenspel.

Toetsing: competentietoets: de cursist benoemt aan de hand van een eigen videofragment (ingebracht tijdens de supervisie) verschillende afweermechanismen.

Blok 4 — Kerninterventies

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Kerninterventies (1): pressure en confrontatie-identificatie-clarificatie
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Kerninterventies (2): challenge en recapping
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: toepassing van pressure, CIC, challenge en recapping in eigen casuïstiek.

Theorie 7 — Kerninterventies (1): pressure en confrontatie-identificatie-clarificatie

Tijdstip: Blok 4, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We trainen de kerninterventies. We beginnen met de belangrijkste interventie in ISTDP: pressure. Deze interventie betreft het gericht en herhaald uitnodigen van de patiënt om bij het gevoel te blijven, met geleidelijke opbouw van intensiteit, afgestemd op de angsttolerantie. Confrontatie-identificatie-clarificatie (CIC) betreft het aanwijzen van de afweer zodra deze zich voordoet, en het verduidelijken van de negatieve consequenties ervan voor de patiënt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan pressure en CIC definiëren en de onderlinge volgorde toelichten. *Vaardigheid* — de cursist kan pressure- en CIC-interventies toepassen.

Werkvormen: hoorcollege met interventievoorbelden; videoanalyse waarin pressure- en CIC-momenten worden geïdentificeerd; rollenspel in tweetallen onder begeleiding van de docent, waarbij elke cursist beide rollen vervult; live experiential learning waarin cursisten de eigen aarzeling om te confronteren kort verkennen.

Theorie 8 — Kerninterventies (2): challenge en recapping

Tijdstip: Blok 4, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We richten ons op challenge (het uitdagen van de afweer) als interventie: het uitdagen van de afweer zelf, bijvoorbeeld door de patiënt te confronteren met de zelsabotage van diens afweer, op een uitnodigende, niet-aanvallende toon. Vervolgens recapping: het kort samenvatten van de geobserveerde en ervaren samenhang binnen en tussen de conflict- en personendriehoek. We bespreken hoe pressure, CIC, challenge en recapping samen de basisgereedschapskist vormen voor de rest van de opleiding.

Doelen: *Kennis* — de cursist weet wat challenge en recapping zijn en hoe en wanneer deze toe te passen zijn. *Vaardigheid* — de cursist kan een challenge en een recapping toepassen.

Werkvormen: hoorcollege over challenge en recapping met interventievoorbelden; videoanalyse van fragmenten; rollenspel in kleine groepen waarin deze interventies worden geoefend.

Toetsing: competentietoets: schriftelijke reflectie op toegepaste kerninterventies tijdens rollenspel of een in de supervisie ingebracht videofragment.

Blok 5 — Unconscious Therapeutic Alliance (UTA) en superegopathologie

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Unconscious Therapeutic Alliance: samenwerking onder de oppervlakte
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Superegopathologie: zelfdestructieve patronen herkennen
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch

14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: *signaleren van Unconscious Therapeutic Alliance en van zelfdestructieve/superegopatronen in eigen casuïstiek.*

Theorie 9 — Unconscious Therapeutic Alliance: samenwerking onder de oppervlakte

Tijdstip: Blok 5, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We introduceren de Conscious (de bewuste, coöperatieve werkrelatie) en Unconscious Therapeutic Alliance: de onbewuste, gezonde drijfveer van de patiënt om zichzelf te helpen, zichtbaar in signalen als doorbraak van gevoel, toenemende helderheid of spontane associaties die het werk vooruithelpen. We bespreken hoe de therapeut deze kan herkennen en bekrachtigen.

Doelen: *Kennis* — de cursist raakt vertrouwd met het concept Unconscious Therapeutic Alliance. *Vaardigheid* — de cursist kan momenten van Unconscious Therapeutic Alliance herkennen en benoemen.

Werkvormen: hoorcollege met theorie en voorbeelden; videoanalyse specifiek gericht op het detecteren van signalen van Unconscious Therapeutic Alliance; rollenspel waarin de patiëntrol subtiele samenwerkingssignalen laat zien die de therapeutrol moet opmerken.

Theorie 10 — Superegopathologie: zelfdestructieve patronen herkennen en doorbreken

Tijdstip: Blok 5, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken hoe een pathologisch, bestraffend superego zich uit in zelsaboterend gedrag, zowel binnen als buiten de sessie — het afwijzen van succes, het opzoeken van mislukking, of een negatieve therapeutische reactie na vooruitgang. We koppelen dit aan onderdrukte woede die zich via het superego tegen de patiënt zelf keert, en bespreken waarom vroege herkenning essentieel is om destructieve patronen niet onbedoeld te versterken.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan superegopathologie definiëren. *Vaardigheid* — de cursist kan signalen herkennen en hierop interveniëren.

Werkvormen: hoorcollege over superegopathologie binnen de ISTDP-theorie met klinische voorbeelden; videoanalyse van fragmenten met een negatieve therapeutische reactie na interventie; live experiential learning waarin cursisten leren op zelsaboterende reacties van patiënt te interveniëren.

Toetsing: schriftelijke analyse van een videofragment op momenten van Unconscious Therapeutic Alliance en superegopathologie.

Blok 6 — Diagnostiek en indicatiestelling aan de hand van de ego-adaptieve capaciteit

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Ego-adaptieve capaciteit (1): het diagnostisch model
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Ego-adaptieve capaciteit (2): indicatiestelling
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: *in kaart brengen van de ego-adaptieve capaciteit van patiënten en formuleren van een behandelindicatie.*

Theorie 11 — Ego-adaptieve capaciteit (1): het diagnostisch model

Tijdstip: Blok 6, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We introduceren de ego-adaptieve capaciteit (EAC) als een overkoepelend diagnostisch kader: het vermogen van de patiënt om intense affecten te verdragen en te verwerken zonder te vervallen in destructieve weerstand of psychische fragmentatie. We bespreken de belangrijkste deelcapaciteiten: het vermogen tot zelfobservatie en innerlijke reflectie, de tolerantie voor angst, de rijpheid van afweermechanismen, en het vermogen om complexe gevoelens en tegenstrijdige impulsen te verdragen en te accepteren. Vervolgens bespreken we hoe patiënten op basis hiervan kunnen worden gepositioneerd op het spectrum van neurotisch functioneren dan wel fragiliteit.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de onderdelen van de EAC benoemen en toelichten hoe deze bijdragen aan een diagnostische inschatting. *Vaardigheid* — de cursist kan de EAC herkennen en deze binnen een diagnostisch kader plaatsen.

Werkvormen: hoorcollege over de theoretische basis van de EAC; videoanalyse van contrasterende fragmenten (hoog versus laag EAC); rollenspel gericht op het in kaart brengen van de EAC.

Theorie 12 — Ego-adaptieve capaciteit (2): indicatiestelling

Tijdstip: Blok 6, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We vertalen de EAC uit Theorie 11 naar een concrete indicatiestelling. Op welk deel van het spectrum kan de patiënt worden ingedeeld? Specifieke behandelinterventies zoals het graded format voor fragiele of hoogresistente patiënten volgen in jaar 2; hier leggen we de diagnostische basis daarvoor. We bespreken ook hoe veranderingen in de EAC een betekenisvolle maat voor verandering in de loop van de therapie zijn.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan uitleggen hoe de EAC belangrijk is voor de indicatiestelling. *Vaardigheid* — de cursist kan op basis van de EAC een beargumenteerd voorstel voor een behandelaanpak formuleren.

Werkvormen: hoorcollege over indicatiestelling op basis van EAC; videoanalyse van een intake met aansluitende indicatiediscussie in subgroepen.

Toetsing: competentietoets: schriftelijke inschatting van de EAC op basis van een videofragment, met onderbouwing per deelcapaciteit en een onderbouwde behandelindicatie.

Blok 7 — Integratie

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Trial therapy: kenmerken, indicaties en eerste toepassing
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Integratie jaar 1: van waarnemen naar interveniëren — terugblik en vooruitblik
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces — tevens afsluiting jaar 1

Supervisiefocus dit blok: deze keer geen specifieke focus.

Theorie 13 — Trial therapy: kenmerken, indicaties en eerste toepassing

Tijdstip: Blok 7, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken trial therapy als afgebakende diagnostisch-therapeutische sessie waarin het volledige proces van de central dynamic sequence wordt doorlopen.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan trial therapy definiëren. *Vaardigheid* — de cursist kan trial therapy uitvoeren waarin pressure, CIC, challenge en recapping in samenhang worden toegepast.

Werkvormen: hoorcollege over de aard en diagnostische waarde van trial therapy; videoanalyse van een fragment van een trial therapy; uitgebreid rollenspel waarin elke cursist een deel van de trial therapy toepast en daarover feedback ontvangt.

Theorie 14 — Integratie jaar 1: van waarnemen naar interveniëren — terugblik en vooruitblik

Tijdstip: Blok 7, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Een integrerende theorie waarin de leerstof van jaar 1 wordt samengebracht: de twee driehoeken en de central dynamic sequence, de angstkanalen en angstregulatie, afweermechanismen, kerninterventies, Unconscious Therapeutic Alliance, superegopathologie en de ego-adaptieve capaciteit als diagnostisch kader. Cursisten brengen eigen videomateriaal in en passen het volledige model toe op hun eigen casuïstiek. We bespreken veelvoorkomende beginnersvalkuilen en kijken vooruit op jaar 2, waaronder head-on collision, hoge karakterweerstand, de gegradeerde aanpak en het veilig werken met de eigen tegenoverdracht in complexere casuïstiek.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de samenhang tussen de jaar-1-concepten beschrijven. *Vaardigheid* — de cursist kan zelfstandig, met eigen videomateriaal, een korte sequentie van waarneming, diagnostiek en interventie analyseren.

Werkvormen: literatuurpresentatie waarin een cursistengroep de samenhang tussen de jaar-1-concepten visueel presenteert; uitgebreide videoanalyse van ingebracht materiaal; rollenspel waarin een korte sessie wordt nagespeeld.

Toetsing: schriftelijke zelfreflectie op de eigen ontwikkeling binnen jaar 1: waarin heeft de cursist zich ontwikkeld en wat zijn de leerpunten voor het tweede leerjaar?

Jaar 2

Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 2)

Jaar 2 bouwt direct voort op de waarnemings- en basisinterventievaardigheden uit jaar 1. De cursist leert eerst de meest intensieve kerninterventie (head-on collision) in het werken met patiënten met hoge karakterweerstand en de bijbehorende zelfregulatie als therapeut (veilig werken met tegenoverdracht en primitieve afweer). Vanaf blok 4 verschuift de focus naar het fragiliteitsspectrum: de gegradeerde aanpak in het werken met patiënten met fragiliteit. Daarbij wordt voortdurend teruggegrepen op de kennis over de ego-adaptieve capaciteit (EAC) uit jaar 1, om de keuze tussen een directe en een gegradeerde aanpak te onderbouwen. Jaar 2 sluit af met de transtheoretische toepasbaarheid van ISTDP en de integratie van de opgedane kennis in jaar 1 en 2.

Jaar 2 — opbouw en leerlijn per blok

Blok	Fase van het leerproces	Theoriethema's
1	Kerninterventies (2): de meest intensieve directe interventie	Head-on collision (1) theorie en indicaties; (2) toepassing en risicomangement
2	Veilig werken met ISTDP	Tegenoverdracht herkennen en hanteren; omgaan met primitieve afweer
3	Werken met hoge karakterweerstand	(1) de rationale; (2) training
4	Werken met fragiliteit (1): Graded format	Graded format (1) rationale; (2) training
5	Werken met fragiliteit (2): CPD en primitieve afweer	Fragiliteit en cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD) (1) herkennen; (2) primitieve afweer hanteren en stabiliseren
6	Gastcollege	Gastcollege jaar 2 (inhoud door gastdocent bepaald)
7	Integratie en verbreding	ISTDP in de geestelijke gezondheidszorg (ggz): transtheoretisch werken; integratie jaar 2

Rooster en theorieonderdelen jaar 2

Blok 1 — Kerninterventies (2): head-on collision

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Head-on collision (1): theorie en indicaties
12:00–13:00	Supervisie 1

13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Head-on collision (2): toepassing en risicomanagement
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: herkennen van situaties waarin herhaalde pressure/CIC/challenge niet volstaan en een head-on collision overwogen kan worden.

Theorie 15 — Head-on collision (1): theorie en indicaties

Tijdstip: Blok 1, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Head-on collision is de meest directe en intense interventie binnen ISTDP: een frontale, niet-vijandige confrontatie met de afweer in zijn geheel, gericht op het doorbreken van hardnekkige afweer bij patiënten met hoge karakterweerstand. We bespreken het onderscheid met pressure, CIC en challenge (jaar 1): head-on collision richt zich op het geheel van de afweer in plaats van afzonderlijke afweermechanismen, en wordt ingezet wanneer herhaalde toepassing van de eerdere kerninterventies niet volstaat. We bespreken indicaties en contra-indicaties.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan head-on collision definiëren, onderscheiden van de eerdere kerninterventies en de indicaties en contra-indicaties benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan in videomateriaal herkennen wanneer head-on collision geïndiceerd is.

Werkvormen: hoorcollege over de oorspronkelijke beschrijving van head-on collision door Davanloo met interventievoorbeelden; videoanalyse van fragmenten waarin head-on collision wordt toegepast; rollenspel waarin cursisten oefenen met het toepassen van onderdelen van de head-on collision; live experiential learning waarin cursisten de eigen aarzeling bij een zo intense confrontatie verkennen.

Theorie 16 — Head-on collision (2): toepassing en risicomanagement

Tijdstip: Blok 1, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Praktische verdieping. We behandelen drie elementen. Ten eerste de opbouw van een head-on collision-sequentie: eerst herhaalde pressure en CIC, dan de frontale confrontatie met de afweer als geheel. Ten tweede het monitoren van de angstrespons tijdens de confrontatie, om overweldiging te voorkomen, in lijn met de angstkanalen en angsttolerantie uit jaar 1. Ten

derde het bewaken van de eigen toon: niet-vijandig en uitnodigend. We bespreken hoe te handelen bij een te sterke angstreactie: terugschakelen naar interventies met lagere intensiteit.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de opbouw van een head-on collision-sequentie beschrijven en risicosignalen benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan een head-on collision-sequentie uitvoeren met aandacht voor angstregulatie.

Werkvormen: hoorcollege over opbouw en risicomanagement; uitgebreide videoanalyse van een head-on collision-sequentie; uitgebreid rollenspel waarin elke cursist een head-on collision toepast.

Toetsing: competentietoets: een schriftelijke evaluatie van het uitgevoerde rollenspel: welke elementen van de head-on collision zijn er toegepast en welke zijn daaraan toe te voegen?

Blok 2 — Veilig werken met ISTDP

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Veilig werken met ISTDP (1): tegenoverdracht herkennen en hanteren
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Veilig werken met ISTDP (2): omgaan met primitieve afweer
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: signaleren van eigen tegenoverdracht; oefenen met stand houden bij primitieve afweer in eigen casuïstiek.

Theorie 17 — Veilig werken met ISTDP (1): tegenoverdracht herkennen en hanteren

Tijdstip: Blok 2, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken veelvoorkomende vormen van tegenoverdracht in ISTDP: eigen angst om te confronteren, de neiging tot redden of tot afstand nemen, en irritatie bij hardnekkige weerstand. We bespreken hoe onopgemerkte tegenoverdracht de behandeling kan verstoren, en het belang van zelfobservatie — een directe toepassing van de ego-adaptieve capaciteit (jaar 1) op de eigen rol als therapeut.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan veelvoorkomende vormen van tegenoverdracht in ISTDP benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan eigen tegenoverdrachtsreacties herkennen.

Werkvormen: hoorcollege over tegenoverdracht en zelfzorg; videoanalyse van fragmenten waarin (tegen)overdracht zichtbaar wordt; live experiential learning waarbij een cursist een eigen lastige sessie inbrengt en de groep onder begeleiding van de docent de tegenoverdracht exploreert; rollenspel met een 'moeilijke' patiënt.

Theorie 18 — Veilig werken met ISTDP (2): omgaan met primitieve afweer

Tijdstip: Blok 2, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken hoe primitieve afweermechanismen bij de patiënt — projectie, projectieve identificatie en ontkenning — bij de therapeut onrust of verwarring kunnen oproepen. Vervolgens bespreken we hoe de therapeut hiermee om kan gaan: rustig blijven waarnemen en handelen, zonder zich te laten meeslepen en zonder zelf afweer te gaan vertonen, zoals terugtrekken of tegenaanvallen. Dit vormt de opmaat naar jaar 2, blok 5, waar primitieve afweer bij fragiele patiënten verder aan de orde komt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan beschrijven hoe primitieve afweer van de patiënt de therapeut kan beïnvloeden. *Vaardigheid* — de cursist kan in een rollenspel met primitieve afweer van de patiëntrol overeind blijven zonder zelf in afweer te schieten.

Werkvormen: hoorcollege over primitieve afweer en tegenoverdracht; videoanalyse van fragmenten met projectie of projectieve identificatie richting de therapeut; rollenspel met een patiëntrol die primitieve afweer vertoont; live experiential learning waarin cursisten nabespreken wat de patiëntrol bij henzelf opriep; literatuurpresentatie over tegenoverdracht bij primitieve afweer.

Toetsing: schriftelijke reflectieopdracht over welke tegenoverdracht of primitieve afweer de cursist heeft waargenomen in het videofragment dat in de supervisie is ingebracht en hoe de cursist deze kan hanteren; beoordeeld op zelfreflectie en theoretische koppeling.

Blok 3 — Werken met hoge karakterweerstand

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Werken met hoge karakterweerstand (1): de rationale
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3

16:30–17:30	Supervisie 4
-------------	--------------

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Werken met hoge karakterweerstand (2): training
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: herkennen van hoge karakterweerstand in eigen casuïstiek en de wijze van interveniëren hierop.

Theorie 19 — Werken met hoge karakterweerstand (1): de rationale

Tijdstip: Blok 3, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken het werken met hoge karakterweerstand: de **doorbraaksequentie** — het in één gerichte, intensieve sequentie doorbreken van de afweer tot diep onderdrukt gevoel (vaak woede of rouw) — in tegenstelling tot de meer geleidelijke opbouw uit eerdere blokken.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de doorbraaksequentie definiëren en onderscheiden van geleidelijke opbouw. *Vaardigheid* — de cursist kan passend interveniëren bij patiënten met hoge karakterweerstand.

Werkvormen: hoorcollege over de rationale; videoanalyse van een fragment met een patiënt met hoge karakterweerstand; rollenspel waarin geoefend wordt met het hanteren van hoge karakterweerstand.

Theorie 20 — Werken met hoge karakterweerstand (2): training

Tijdstip: Blok 3, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Praktische training: het herkennen van een geschikt moment voor de doorbraaksequentie (hoge maar draagbare angst, aanwezigheid van Unconscious Therapeutic Alliance), het volhouden van de confrontatie tot de doorbraak, en het werken met het vrijgekomen gevoel. We bespreken de valkuilen.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de voorwaarden voor een adequate opbouw naar de doorbraaksequentie benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan de doorbraaksequentie uitvoeren.

Werkvormen: hoorcollege over voorwaarden en valkuilen; uitgebreide videoanalyse van een volledige sequentie; uitgebreid rollenspel met feedback; live experiential learning waarin de groep nabesprekt wat "volhouden" in de eigen praktijk moeilijk maakt.

Toetsing: een schriftelijke evaluatie van het uitgevoerde rollenspel: is de doorbraaksequentie toegepast op het juiste moment, lang genoeg volgehouden en zo nee, wat had de cursist anders kunnen doen?

Blok 4 — Werken met fragiliteit (1): Graded format

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Graded format (1): rationale
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Graded format (2): training
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: beoordelen, op basis van het eigen EAC-profiel (jaar 1), of graded format bij eigen patiënten aangewezen is.

Theorie 21 — Graded format (1): rationale

Tijdstip: Blok 4, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken de rationale van het graded format bij patiënten met een beperkte capaciteit om intense affecten en angst te reguleren. We onderzoeken waarom bij deze patiënten een gedoseerde, stapsgewijze interventiestijl geïndiceerd is, gericht op het geleidelijk vergroten van de affecttolerantie en het verminderen van regressieve processen (het terugvallen op vroegere, minder rijpe manieren van functioneren), in plaats van de meer directe confrontatie zoals toegepast binnen het head-on collision format. We koppelen dit aan het EAC-profiel (jaar 1, blok 6): bij een gemiddeld tot enigszins verminderd profiel is graded format vaak aangewezen. We bespreken de kernverschillen met head-on collision.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan uitleggen wanneer en waarom graded format geïndiceerd is. *Vaardigheid* — de cursist kan op basis van een EAC-profiel beoordelen of graded format aangewezen is.

Werkvormen: Hoorcollege over de rationale van graded format; videoanalyse van contrasterende behandelfragmenten (head-on collision versus graded format); rollenspel waarin cursisten oefenen met het gedoseerd toepassen van pressure, CIC en challenge, afgestemd op de angstregulatie en structurele capaciteit van de patiënt.

Theorie 22 — Graded format (2): training

Tijdstip: Blok 4, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Praktische training in het toepassen van graded format: kleinere stappen, meer recapping, vaker controleren van de angsttolerantie, en het tempo aanpassen aan de respons van de patiënt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de praktische kenmerken van graded format benoemen.

Vaardigheid — de cursist kan een korte sequentie in graded format uitvoeren in een rollenspel.

Werkvormen: hoorcollege over praktische toepassing van graded format; videoanalyse van een behandeling in graded format; uitgebreid rollenspel in graded format met feedback; live experiential learning waarin de groep nabesprekt hoe het aanvoelde om bewust langzamer te werken.

Toetsing: schriftelijke toets: onderbouwen van een keuze voor graded format bij eigen casuïstiek.

Blok 5 — Werken met fragiliteit (2): CPD en primitieve afweer

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Fragiliteit en cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD) (1): herkennen
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Fragiliteit (2): primitieve afweer hanteren en stabiliseren
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7

16:30–17:30	Groepsproces
-------------	--------------

Supervisiefocus dit blok: herkennen van CPD en roterende afweer bij fragiele patiënten in eigen casuïstiek; oefenen met afremmen van het tempo.

Theorie 23 — Fragiliteit en cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD) (1): herkennen

Tijdstip: Blok 5, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We verdiepen het derde angstkanaal (jaar 1) tot het specifieke fenomeen CPD (cognitief-perceptuele desorganisatie) als marker van fragiliteit: een onvrijwillig vermijdingsmechanisme dat fragiele patiënten onderscheidt van patiënten met een hoge weerstand. We bespreken het kenmerkende patroon van snel wisselende (“roterende”) afweer bij fragiele karakterstructuur — het afwisselen van projectie, verdringing, zelfaanval en CPD — en waarom vroege herkenning hiervan extra belangrijk is.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan CPD definiëren en het patroon van roterende afweer beschrijven. *Vaardigheid* — de cursist kan CPD en roterende afweer herkennen in videomateriaal.

Werkvormen: hoorcollege over CPD en fragiliteit; videoanalyse van fragiele patiënten met CPD en roterende afweer; rollenspel met een fragiele patiëntrol.

Toetsing: schriftelijke toets met videofragmenten waarin CPD en roterende afweer geïdentificeerd moeten worden.

Theorie 24 — Fragiliteit (2): primitieve afweer hanteren en stabiliseren

Tijdstip: Blok 5, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken het praktisch omgaan met primitieve afweer bij fragiele patiënten: het prioriteren van stabilisatie en angstregulatie boven snelle doorbraak, het voorkomen van overweldiging, en wanneer terug te schakelen naar een nog voorzichtiger tempo dan het reguliere graded format. Dit vormt een vooruitblik op “ernstige fragiliteit”, dat in jaar 3 verder aan de orde komt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan stabilisatieprincipes bij fragiliteit benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan in een rollenspel het tempo aanpassen bij signalen van CPD of overweldiging.

Werkvormen: hoorcollege over stabilisatie bij fragiliteit; videoanalyse van fragmenten waarin tijdig wordt afgeremd; rollenspel met focus op vroegtijdig signaleren en afremmen.

Toetsing: Gecombineerde toets bestaande uit een videoanalyse en een competentietoets. In de videoanalyse identificeert de cursist CPD, primitieve afweer en roterende afweer, en onderbouwt de cursist de klinische inschatting van fragiliteit. In de competentietoets (rollenspel) wordt op drie punten beoordeeld: of de cursist signalen van fragiliteit tijdig herkent, of de cursist het tempo en de interventies hierop aanpast, en of de cursist stabilisatie en angstregulatie prioriteit geeft.

Blok 6 — Gastcollege

Dag 1

Tijd	Onderdeel
------	-----------

09:00–12:00	Theorie — Gastcollege jaar 2 (inhoud te bepalen door gastdocent)
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Gastcollege jaar 2 (inhoud te bepalen door gastdocent)
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: *regulier; geen specifiek thema gekoppeld aan het gastcollege.*

Gastcollege jaar 2

Tijdstip: Blok 6, dag 1 en dag 2, 09:00–12:00 uur

De inhoud van dit gastcollege wordt door de gastdocent zelf bepaald. Het beslaat het volledige blok (beide theorieonderdelen). Randvoorwaarden: er wordt zowel een kennisdoel als een vaardigheids- of houdingsdoel geformuleerd, conform de competentiegerichte opzet van de opleiding. Waar mogelijk wordt aangesloten bij videoanalyse, rollenspel of live experiential learning. Een toetsmoment is verplicht; de vorm wordt in overleg met de gastdocent bepaald.

Blok 7 — Integratie en verbreding**Dag 1**

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — ISTDP in de reguliere ggz: transtheoretisch werken
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Integratie jaar 2: van interventie naar differentiatie — terugblik en vooruitblik
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces — tevens afsluiting jaar 2

Supervisiefocus dit blok: voorbereiding op en nabespreking van de jaarafsluitende videopresentatie.

Theorie 25 — ISTDP in de reguliere ggz: transtheoretisch werken

Tijdstip: Blok 7, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken hoe ISTDP-concepten en -interventies kunnen worden geïntegreerd binnen andere behandelkaders en reguliere ggz-settings (bijvoorbeeld als aanvulling op cognitieve gedragstherapie of binnen multidisciplinaire teams), zonder de volledige ISTDP-procedure te volgen. We bespreken welke onderdelen zich goed lenen voor transtheoretische toepassing (zoals het driehoekmodel als gezamenlijke taal, angstregulatie, kort benoemen van afweer) en welke risico's hierbij gelden (versimpeling, verlies van samenhang).

Doelen: *Kennis* — de cursist kan benoemen welke ISTDP-elementen zich lenen voor transtheoretische toepassing. *Vaardigheid* — de cursist kan een kort consult vanuit een ISTDP-perspectief vormgeven binnen een ander behandelkader.

Werkvormen: hoorcollege over transtheoretische toepassing van ISTDP-concepten; rollenspel waarin een kort “ISTDP-geïnformeerd” consult wordt gegeven binnen een ander kader.

Theorie 26 — Integratie jaar 2: van interventie naar differentiatie — terugblik en vooruitblik

Tijdstip: Blok 7, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Integrerende theorie waarin jaar 2 wordt samengebracht: head-on collision, veilig werken met tegenoverdracht en primitieve afweer, doorbraaksequentie, het graded format en fragiliteit en cognitief-perceptuele desorganisatie (CPD). Cursisten brengen eigen videomateriaal in en oefenen het differentiëren tussen een directe en een gegradeerde aanpak, op basis van het EAC-profiel (jaar 1). We bespreken veelvoorkomende valkuilen van jaar 2 (te snel intensiveren bij fragiele patiënten, te terughoudend blijven bij hoogfunctionerende patiënten) en blikken vooruit op jaar 3 (ernstige fragiliteit, complexiteit, casusformulering en doorwerking).

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de samenhang tussen de jaar-2-concepten beschrijven. *Vaardigheid* — de cursist kan op basis van eigen videomateriaal een beargumenteerde keuze maken tussen een directe en een gegradeerde aanpak.

Werkvormen: literatuurpresentatie over de samenhang tussen de jaar-2-concepten; uitgebreide videoanalyse van eigen materiaal; rollenspel.

Toetsing: Combinatie van een schriftelijke zelfreflectie en een competentietoets op basis van eigen ingebracht videomateriaal, als afsluiting van jaar 2. De cursist reflecteert op de eigen ontwikkeling en onderbouwt de gemaakte interventiekeuzes. In de competentietoets wordt beoordeeld in hoeverre de cursist de in jaar 2 behandelde interventies adequaat en doelgericht toepast.

Jaar 3

Algemeen didactisch kader (samenvatting voor jaar 3)

Jaar 3 voltooit de driejarige basisopleiding. Waar jaar 2 vooral interventiedifferentiatie trainde (direct versus gegradeerd), staat jaar 3 in het teken van complexiteit, integratie en afronding: het hanteren van relationeel complexere weerstandspatronen (gehoorzaamheid en opstandigheid), het werken met de meest fragiele patiënten, en het samenbrengen van drie jaar diagnostiek in een volwaardige casusformulering en behandelplan. Het doorwerkingsproces en het zorgvuldig afronden van een behandeling — inclusief terugvalpreventie — voltooien de behandelcyclus van begin tot eind. Jaar 3 sluit na het gastcollege af met een geïntegreerde casuspresentatie en een terugblik op de volledige opleiding, als brug naar de zelfstandige praktijk.

Jaar 3 — opbouw en leerlijn per blok

Blo k	Fase van het leerproces	Theoriethema's
1	Werken met complexiteit	Projectie van wil (1): aanpassing en verzet herkennen; (2): herkennen en terugleggen bij de patiënt
2	Ernstige fragiliteit	(1) herkennen en risico inschatten; (2) stabiliseren en psychisch integreren
3	Casusformulering en behandelplanning	(1) een geïntegreerd model; (2) naar een behandelplan
4	Het doorwerkingsproces	(1) het concept en het verloop over een behandeling; (2) faciliteren en omgaan met terugval
5	Afronden van de behandeling	Het afronden van een ISTDP-behandeling; terugvalpreventie en vervolgstappen
6	Gastcollege	Gastcollege jaar 3 (inhoud door gastdocent bepaald)
7	Integratie en afronding van de opleiding	Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (1) en (2)

Rooster en theorieonderdelen jaar 3

Blok 1 — Werken met complexiteit

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Projectie van wil: aanpassing en verzet herkennen
12:00–13:00	Supervisie 1

13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Projectie van wil: herkennen en terugleggen bij de patiënt
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: herkennen van aanpassing/verzet-dynamiek (projectie van wil) in eigen casuïstiek, en eerste oefening met het teruggeven van de wil aan de patiënt.

Theorie 27 — Projectie van wil: aanpassing en verzet herkennen

Tijdstip: Blok 1, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken hoe sommige patiënten hun eigen wil om te veranderen en te werken onbewust op de therapeut projecteren. De patiënt onderwerpt zich vervolgens gehoorzaam aan wat hij beleeft als de wil van de therapeut, of verzet zich daar juist opstandig tegen, in plaats van een eigen, autonome werkrelatie aan te gaan. We bespreken hoe dit zich onderscheidt van gewone weerstand: de strijd verschuift van “mijn gevoel toelaten” naar “doen wat de therapeut wil, of juist niet”. We oefenen het herkennen van signalen: overdreven inschikkelijkheid, subtiele tegenwerking, een machtsstrijd in het contact.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan projectie van wil en de bijbehorende aanpassing/verzet-dynamiek definiëren. *Vaardigheid* — de cursist kan signalen hiervan herkennen in videomateriaal.

Werkvormen: hoorcollege; videoanalyse van fragmenten met een aanpassing/verzet-dynamiek; rollenspel waarin een patiëntrol afwisselend gehoorzaam en opstandig reageert.

Theorie 28 — Projectie van wil: herkennen en terugleggen bij de patiënt

Tijdstip: Blok 1, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken praktische technieken om deze dynamiek te deactiveren: de wil expliciet teruggeven aan de patiënt (verduidelijken dat de keuze om te werken bij de patiënt zelf ligt), niet meegaan in de machtsstrijd, en consequent benoemen wanneer aanpassing of verzet de plek van eigen gevoel inneemt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan deactiveringstechnieken bij projectie van wil benoemen.
Vaardigheid — de cursist kan in een rollenspel de wil teruggeven aan de patiënt zonder in de machtsstrijd te stappen.

Werkvormen: hoorcollege; videoanalyse van een deactivering; uitgebreid rollenspel met feedback; live experiential learning waarin de groep nabesprekt hoe het voelt om bewust niet in een machtsstrijd te stappen.

Toetsing: competentietoets: beoordeling van het rollenspel op het teruggeven van de wil.

Blok 2 — Ernstige fragiliteit

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Ernstige fragiliteit (1): herkennen en risico inschatten
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Ernstige fragiliteit (2): stabiliseren en psychisch integreren
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: vroegtijdig signaleren van ernstige fragiliteit en risico in eigen casuïstiek; oefenen met stabiliserende interventies in plaats van doorbraak.

Theorie 29 — Ernstige fragiliteit (1): herkennen en risico inschatten

Tijdstip: Blok 2, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Voortbouwend op jaar 2 (CPD, roterende afweer) bespreken we het meest ernstige deel van het fragiliteitspectrum: patiënten met een verhoogd risico op psychische decompensatie (het acuut ineenzakken van het psychisch functioneren) (bijvoorbeeld kortdurende psychotische verschijnselen, ernstige dissociatie, zelfbeschadiging). We bespreken

signalen die direct om voorzichtigheid en eventueel terughoudendheid vragen, en het belang van vroege risico-inschatting vóórdat met emotionele intensivering wordt begonnen.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan signalen van ernstige fragiliteit en de bijbehorende risico's benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan een eerste risico-inschatting maken op basis van videomateriaal.

Werkvormen: hoorcollege over risico-inschatting bij fragiliteit; videoanalyse van fragmenten met ernstige fragiliteit; rollenspel met een ernstig fragiele patiëntrol.

Theorie 30 — Ernstige fragiliteit (2): stabiliseren en psychisch integreren

Tijdstip: Blok 2, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken technieken voor stabilisatie en het bevorderen van psychische integratie — het geleidelijk samenbrengen van afgesplitste gevoelens en waarnemingen tot een coherenter zelfbeeld — in plaats van snelle doorbraak.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan stabilisatie- en integratietechnieken benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan in een rollenspel een stabiliserende interventie toepassen bij signalen van decompensatie.

Werkvormen: hoorcollege over stabilisatie en psychische integratie bij ernstige fragiliteit; videoanalyse van een stabiliserende interventie; rollenspel met focus op vertragen en structureren.

Toetsing: Gecombineerde video- en competentietoets. De cursist analyseert videofragmenten op signalen van ernstige fragiliteit en maakt een onderbouwde risico-inschatting. In een rollenspel laat de cursist zien de behandeling tijdig te vertragen, stabiliserende interventies toe te passen en psychische integratie te bevorderen.

Blok 3 — Casusformulering en behandelplanning

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Casusformulering (1): een geïntegreerd model
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Casusformulering (2): naar een behandelplan
12:00–13:00	Supervisie 5

13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: opstellen van een casusformulering en behandelplan voor een eigen patiënt, gebaseerd op het EAC-profiel en de waargenomen angst-/afweerpatronen.

Theorie 31 — Casusformulering (1): een geïntegreerd model

Tijdstip: Blok 3, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We integreren de diagnostische en therapeutische concepten uit de afgelopen drie opleidingsjaren in één samenhangend model voor casusformulering. Daarbij brengen we vier elementen met elkaar in verband: het EAC-profiel (jaar 1), het dominante angst- en afweerpatroon, de positie op het fragiliteit-weerstandsspectrum (jaar 2 en 3), en relevante relationele en karakterpatronen (personendriehoek). We bespreken hoe deze informatie gezamenlijk leidt tot een onderbouwde psychodynamische hypothese en richting geeft aan de keuze van behandelstrategie en interventies.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de diagnostische bouwstenen van een ISTDP-casusformulering benoemen en hun onderlinge samenhang toelichten.

Vaardigheid — de cursist kan op basis van dossierinformatie en/of videomateriaal een geïntegreerde ISTDP-casusformulering opstellen en deze vertalen naar een onderbouwde behandelstrategie.

Werkvormen: Hoorcollege over casusformulering binnen ISTDP; videoanalyse van een intake met aansluitende formuleoefening; rollenspel waarin cursisten hun casusformulering en behandelstrategie presenteren en bespreken met een "collega".

Theorie 32 — Casusformulering (2): naar een behandelplan

Tijdstip: Blok 3, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We vertalen een casusformulering naar een concreet behandelplan: de keuze voor een directe of gegradeerde aanpak, het verwachte verloop, aandachtspunten voor tegenoverdracht, en criteria om voortgang te evalueren. We bespreken hoe het plan gedurende de behandeling wordt bijgesteld op basis van de respons van de patiënt.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de stappen van casusformulering naar behandelplan benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan een behandelplan opstellen dat aansluit bij een gegeven casusformulering.

Werkvormen: hoorcollege over behandelplanning in de klinische ISTDP-praktijk; live experiential learning waarin de groep eigen casuïstiek plant en onderling feedback geeft.

Toetsing: De cursist stelt op basis van dossierinformatie en/of videomateriaal een geïntegreerde ISTDP-casusformulering op, vertaalt deze naar een onderbouwd behandelplan en licht de diagnostische afwegingen, behandelstrategie en verwachte interventiekeuzes mondeling toe.

Blok 4 — Het doorwerkingsproces

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Doorwerking (1): het concept en het verloop over een behandeling
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Doorwerking (2): faciliteren en omgaan met terugval
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: herkennen van doorwerking (en terugval daarin) over een reeks sessies van eigen patiënten.

Theorie 33 — Doorwerking (1): het concept en het verloop over een behandeling

Tijdstip: Blok 4, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: Doorwerken (working through) is het proces waarbij doorbraken van gevoel herhaald worden doorgewerkt totdat afweerpatronen duurzaam verminderen en nieuwe, gezondere relatiepatronen zich kunnen vestigen. Doorwerken start na de eerste doorbraak en vormt de kern van de fase tussen de eerste doorbraak en het afronden van de behandeling (jaar 3, blok 5). Het is noodzakelijk omdat verdrongen gevoelscomplexen gelaagd zijn en weerstand telkens terugkeert. Het proces bestaat uit herhaalde cycli van de central dynamic sequence. Het doorwerkingsproces wordt afgerond (jaar 3, blok 5) wanneer aan drie voorwaarden is voldaan: symptomen en karakterafweer zijn opgelost, het onbewuste levert spontaan materiaal aan zonder weerstand, en de patiënt laat duurzame veranderingen zien in het dagelijks functioneren.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan doorwerking definiëren en het cyclische verloop over een behandeling beschrijven. *Vaardigheid* — de cursist kan tekenen van het proces van doorwerken, of het ontbreken daarvan, herkennen in een reeks sessies.

Werkvormen: hoorcollege over het proces van doorwerken; videoanalyse van fragmenten uit verschillende fasen van één behandeling; live experiential learning waarin cursisten reflecteren op eigen leerprocessen.

Theorie 34 — Doorwerking (2): faciliteren en omgaan met terugval

Tijdstip: Blok 4, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken praktische technieken om doorwerken te faciliteren: herhaald terugkoppelen naar eerdere doorbraken, expliciet markeren van vooruitgang, en het normaliseren en hanteren van tijdelijke terugval in afweer.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan technieken voor het faciliteren van doorwerking benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan in een rollenspel een terugval in afweer benoemen en terugkoppelen naar een eerdere doorbraak.

Werkvormen: hoorcollege over technieken; videoanalyse van het faciliteren van doorwerking; rollenspel met terugval en terugkoppeling en/of live experiential learning waarin de groep een eigen voorbeeld van terugval en herstel bespreekt.

Toetsing: competentietoets: schriftelijke beschrijving en reflectie van een doorwerkingsproces van een eigen patiënt, waarin toegepaste technieken aan de hand van korte voorbeelden worden beschreven.

Blok 5 — Afronden van de behandeling

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Het afronden van een ISTDP-behandeling
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2
15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Terugvalpreventie en vervolgstappen
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7

16:30–17:30	Groepsproces
-------------	--------------

Supervisiefocus dit blok: voorbereiden van de afronding van een afgeronde eigen behandeling, inclusief een terugvalpreventieplan.

Theorie 35 — Het afronden van een ISTDP-behandeling

Tijdstip: Blok 5, dag 1, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken hoe een ISTDP-behandeling kan worden afgerond. We bespreken deze laatste fase van de behandeling. Symptomen en karakterafweer zijn dan opgelost of sterk verminderd, het onbewuste is vrij toegankelijk en er zijn veranderingen zichtbaar in het dagelijks leven. In deze fase worden gevoelens rond afscheid en verlies verwerkt, zodat de patiënt autonoom verder kan functioneren.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan criteria voor afronding en het belang van afscheidsgeloesen benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan een afrondingsgesprek voeren waarin afscheidsgeloesen worden doorgewerkt.

Werkvormen: hoorcollege; videoanalyse van een afrondingssessie; rollenspel van een afrondingsgesprek; live experiential learning waarin cursisten een eigen ervaring met afscheid nemen kort verkennen.

Theorie 36 — Terugvalpreventie en vervolgstappen

Tijdstip: Blok 5, dag 2, 09:00–12:00 uur

Inhoud: We bespreken het opstellen van een terugvalpreventieplan met de patiënt (bv. wat risicosituaties zijn, welke inzichten zijn opgedaan, wat de patiënt kan doen), en het overwegen van vervolgstappen: afronding zonder vervolg, een nieuwe, beperktere focus, of doorverwijzing.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de onderdelen van een terugvalpreventieplan benoemen. *Vaardigheid* — de cursist kan met een patiënt een terugvalpreventieplan opstellen.

Werkvormen: hoorcollege; videoanalyse van een terugvalpreventiegesprek; rollenspel waarin een terugvalpreventieplan wordt opgesteld.

Toetsing: schriftelijke reflectie over een afrondingsgesprek waarin wordt beschreven hoe de cursist gevoelens rond afscheid, verlies en dankbaarheid heeft doorgewerkt met de patiënt.

Blok 6 — Gastcollege

Dag 1

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Gastcollege jaar 3 (inhoud te bepalen door gastdocent)
12:00–13:00	Supervisie 1
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 2

15:15–16:15	Supervisie 3
16:30–17:30	Supervisie 4

Dag 2

Tijd	Onderdeel
09:00–12:00	Theorie — Gastcollege jaar 3 (inhoud te bepalen door gastdocent)
12:00–13:00	Supervisie 5
13:00–14:00	Lunch
14:00–15:00	Supervisie 6
15:15–16:15	Supervisie 7
16:30–17:30	Groepsproces

Supervisiefocus dit blok: *regulier; geen specifiek thema gekoppeld aan het gastcollege.*

Gastcollege jaar 3

Tijdstip: Blok 6, dag 1 en dag 2, 09:00–12:00 uur

De inhoud van dit gastcollege wordt door de gastdocent zelf bepaald. Het beslaat het volledige blok (beide theorieonderdelen). Randvoorwaarden: er wordt zowel een kennisdoel als een vaardigheids- of houdingsdoel geformuleerd, conform de competentiegerichte opzet van de opleiding. Waar mogelijk wordt aangesloten bij videoanalyse, rollenspel of live experiential learning. Een toetsmoment is verplicht; de vorm wordt in overleg met de gastdocent bepaald.

Blok 7 — Integratie en afronding van de opleiding**Dag 1**

Tijd	Onderdeel
09:00–10:00	Theorie 37 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (1): introductie
10:00–11:00	Presentatie cursist 1
11:15–12:15	Presentatie cursist 2
12:15–13:15	Lunch
13:15–14:15	Presentatie cursist 3
14:30–15:30	Presentatie cursist 4
15:45–16:45	Presentatie cursist 5

Dag 2

Tijd	Onderdeel
------	-----------

09:00–10:00	Presentatie cursist 6
10:15–11:15	Presentatie cursist 7
11:30–12:30	Presentatie cursist 8
12:30–13:30	Lunch
13:30–14:30	Presentatie cursist 9
14:45–15:45	Presentatie cursist 10
16:00–17:00	Theorie 38 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (2)

Supervisiefocus dit blok: jaar- en opleidingsafsluitende casuspresentatie.

Theorie 37 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (1)

Tijdstip: Blok 7, dag 1

Inhoud: Cursisten bereiden een geïntegreerde presentatie voor van een eigen, idealiter afgeronde of ver gevorderde behandeling, waarin casusformulering, gekozen aanpak, het verloop van doorwerking en — indien van toepassing — de afronding worden getoond en onderbouwd. De cursist reflecteert kort op een belangrijk werkgerelateerd leerpunt dat gedurende de opleiding naar voren is gekomen. Hierop volgt de jaar- en tevens opleidingsafsluitende videopresentatie.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de eigen casus inhoudelijk verantwoorden vanuit het volledige driejarige kader. *Vaardigheid* — de cursist kan een geïntegreerde presentatie houden en vragen over de casus beantwoorden.

Werkvormen: Geïntegreerde presentatie van een zelfstandig uitgevoerd behandeltraject, waarin casusformulering, gekozen aanpak en het verloop van de behandeling worden beschreven en onderbouwd.

Theorie 38 — Geïntegreerde casuspresentatie: van diagnostiek naar afgerond behandeltraject (2)

Tijdstip: Blok 7, dag 2

Inhoud: We gaan verder met de presentaties zoals beschreven op dag 1. We sluiten af met een bespreking van wat cursisten nodig hebben na afronding van de opleiding (bijvoorbeeld blijvende intervisie of supervisie, eventuele verdere ISTDP-certificering (het behalen van een erkende ISTDP-kwalificatie na de basisopleiding)) en veelvoorkomende valkuilen bij net gediplomeerde ISTDP-therapeuten.

Doelen: *Kennis* — de cursist kan de eigen casus inhoudelijk verantwoorden vanuit het volledige driejarige kader. *Vaardigheid* — de cursist kan een geïntegreerde presentatie houden en vragen over de casus beantwoorden.

Werkvormen: Geïntegreerde presentatie van een zelfstandig uitgevoerd behandeltraject, waarin casusformulering, gekozen aanpak en het verloop van de behandeling worden beschreven en onderbouwd.

Toetsing: formatieve beoordeling door docent en medecursisten, ter voorbereiding op de jaarafsluitende evaluatie.